

Beste collega's,
Vrienden van de VUB,

Als VUB-rector wens ik van harte dat 2014 voor jullie allemaal gepaard zal gaan met veel passie, tonnen energie en uiteraard een goede gezondheid. Ik dank ook de gehuldigen, omdat ze al die jaren met veel toewijding voor onze universiteit hebben gewerkt.

Ook van degenen die ons professioneel verlaten, ben ik ervan overtuigd dat ze het goede voorbeeld van collega Norbert zullen volgen en de VUB met veel enthousiasme zullen blijven steunen. En ik wil hier ook nog eens hulde brengen aan mijn drie vicerectoren zonder wie ik nooit het gekende beleid had kunnen voeren, drie vicerectoren die intussen met emeritaat zijn, JP Degreve – u hoorde hem daarnet al - , Lode Wyns en H  l  ne Casman.

Collega's,

Ik wil mijn nieuwjaarsboodschap en mijn terugblik op de belangrijkste momenten van het voorbije jaar beginnen op 5 december 2013.

We hebben toen afscheid genomen van een man die als niemand anders de verpersoonlijking was van wat de kracht van waarden, de kracht van een overtuiging kan teweegbrengen.

We zagen hem daarnet al even in het filmpje, de laatste grote vrijheidstrijder, eredoctor aan onze universiteit, Nelson Mandela.

De Vrije Universiteit Brussel heeft in eigen land altijd mee vooraan gestaan in de strijd tegen de Apartheid.

We waren uiteraard niet de enigen, maar – en dat mogen we ook niet vergeten – toen Mandela in z'n cel zat op Robbeneiland, toen liepen er in Vlaanderen veel overtuigde bewonderaars van het Apartheidsregime rond, onder wie gerespecteerde politici, ondernemers en academici.

Als we straks in de Ruimte Nelson Mandela klinken op het nieuwe jaar, is het misschien niet slecht om even in gedachten stil te staan bij wat Nelson Mandela tot stand heeft gebracht, en de grandioze manier waarop.

Van Mandela naar Malala, aan de VUB is het een kleine stap.

De Pakistaanse Malala kreeg in mei – naar aanleiding van de uitreiking van onze eredoctoraten – een gratis studiebeurs met verblijf aangeboden, mocht ze aan de VUB willen komen studeren.

De Taliban heeft Malala een kogel door het hoofd geschoten louter en alleen omdat de tiener opkwam voor het recht voor meisjes om naar school te gaan.

In mijn brief aan haar stelde ik:

The horrific assault on your life was undoubtedly also an attack on freedom and everything the word freedom represents.

Haar toespraak voor de Verenigde Naties was voor velen een van de indrukwekkendste momenten van het voorbije jaar.

Ik citeer het slot van die toespraak:

“So let us wage a global struggle against illiteracy, poverty and terrorism and let us pick up our books and pens.

They are our most powerful weapons.

One child, one teacher, one pen and one book can change the world.

Education is the only solution. Education First.”

Daar heb ik niets aan te voegen.

Ik hoop dat Malala in haar studiercarrière alvast het pad van de VUB zal kruisen.

Collega's,

In eigen land – en dan heb ik het over de politiek waarvan wij nogal eens de speelbal zijn – verliep 2013 zeker niet rimpelloos, maar je kon je niet van de indruk ontdoen dat het een overgangsjaar was, met veel gekibbel, maar met vooral ook véél dat werd uitgesteld, dat op de lange baan werd geschoven.

De politieke kopstukken zitten met hun hoofd immers al bij 25 mei 2014, de moeder van alle verkiezingen.

Die zondag kiezen we een nieuw Federaal, Vlaams, Brussels en Europees parlement.

Of de verkiezingen een aardverschuiving zullen veroorzaken, zal nog moeten blijken.

Er heerste in 2013 alvast een vanuit ons eigen Brussel aangestuurde nieuwe Belgitude, met Stromae en Vincent Kompany als iconen, en met hen nog zovele andere pleitbezorgers van een harmonieus land dat alleen maar te winnen heeft bij samenwerking en wederzijds respect. Voor ons als VUB zijn die verkiezingen niet onbelangrijk, ik zou naïef zijn mocht ik het tegendeel beweren.

Niet iedereen draagt ons immers een warm hart toe, niet iedereen is doordrongen van het belang van een Nederlandstalige universiteit in Brussel.

Maar het is aan ons om t.o.v. de nieuwe Vlaamse regering, t.o.v. de nieuwe Onderwijsminister, t.o.v. de nieuwe minister van Wetenschapsbeleid en t.o.v. alle betrokken beleidsmakers, tot welke partij ze ook behoren, ons project met vuur te blijven verdedigen.

Niet met slogans, maar met sterke argumenten, heldere cijfers en een overtuigende toekomstvisie.

We hebben het allemaal, dus we moeten van niets of niemand bang zijn. Neem nu het aantal studenten.

Jaar na jaar zijn we gegroeid, jaar na jaar vinden meer jongeren hun weg naar de VUB.

Ook Jette doet het goed, en ik wil hier toch nog eens vermelden dat onze opleiding tot arts-specialist de enige is in Vlaanderen die voldoet aan de kwaliteitsvereisten.

Dat zeggen wij niet zelf, dat zegt de onafhankelijke Visitatiecommissie, die Leuven, Gent en Antwerpen gebuisd heeft.

Collega's,

Onze leidraad in het nieuwe jaar blijft het tweede Algemeen Strategisch Plan 2012-2016.

Met het ASP 2 zetten we in op rekrutering, ook van internationale studenten, op studierendementsverhoging én op een gezond financieel beheer. Onze visie staat helder geformuleerd en ik citeer: *de Vrije Universiteit Brussel wil tegen 2016 haar positie als wetenschappelijke en internationaal georiënteerde onderzoeks- en onderwijsinstelling in het Vlaamse en internationale universitaire landschap verstevigen.*

(Einde citaat.)

Het voorbije jaar hebben we alvast grote stappen gezet – op verschillende terreinen – om die visie waar te maken.

Ik overloop graag samen met u enkele opmerkelijke verwezenlijkingen, evoluties en gebeurtenissen, aan de hand van het volgende vierluik:

De VUB en de wereld

De VUB en de wetenschap

De VUB en haar financiering

De VUB en Brussel

Collega's,

Laten we beginnen met de wereld.

Dat we niet alleen nationaal maar ook internationaal voortdurend groeien blijkt uit het heuglijke feit dat we intussen 23 procent – bijna een kwart -

internationale studenten hebben, goed voor 120 verschillende nationaliteiten. Onze campus wordt meer en meer de wereld in het klein. 2013 was dan ook een ideaal moment om ons nieuw Academisch Centrum voor Taalonderwijs te lanceren, ACTO, gevestigd in de Karel Van Miert Building.

Een aantal internationale studenten heeft vorig jaar een historische gebeurtenis meegemaakt.

Vierenveertig jaar na de splitsing van VUB en de ULB, hebben 69 studenten een dubbel diploma ontvangen van beide universiteiten. Deze studenten studeerden af in het kader van het samenwerkingsproject Bruface, of Brussels Faculty of Engineering.

Van overal in de wereld vinden studenten de weg naar Brussel, aangetrokken door initiatieven als Bruface.

Eind 2013 hebben we nog een belangrijk initiatief gelanceerd: de Brussels Diplomatic Academy.

Bij de openingsceremonie in het kasteel Hertoginnedal bleek nogmaals dat er een grote nood was bij het bedrijfsleven aan een dergelijk kenniscentrum voor economische diplomatie en internationaal entrepreneurship.

De Brussels Diplomatic Academy is daar het antwoord op.

Verbonden met de wereld, dat is wat we willen zijn en ook steeds meer zijn. Verbonden met China met zelfs een gemeenschappelijke onderzoeksgroep bij onze ingenieurs, verbonden met ons alumninetwerk in de VS, verbonden met alle universiteiten van de Europese hoofdsteden via een dynamische organisatie als UNICA.

Ook de uitreiking van onze eredoctoraten vorig jaar ging – zoals steeds – gepaard met lange afstandsvluchten.

Vijf vrouwen uit drie continenten kregen de hoogste onderscheiding van de universiteit omwille van hun uitzonderlijke verdiensten voor de wetenschap en de samenleving.

Maar het ging om veel meer dan een eenmalige gebeurtenis.

Door vijf eredoctoraten aan vijf briljante vrouwen te geven, hebben we een krachtig statement willen maken, nl. dat het de VUB menens is met haar streven naar genderevenwicht, vooral dan bij het professorenkorps waar de wanverhouding het grootst is.

Noch de academische wereld, noch onze kenniseconomie kan het zich inderdaad veroorloven om zoveel talent te zien afhaken.

Bovendien kan de afwezigheid van een vrouwelijke bril soms vertekende onderzoeksresultaten opleveren, omdat ze alleen door mannen zijn geïnterpreteerd.

Dat heeft een van onze eredoctores, prof. Londa Schiebinger, overtuigend aangetoond.

En dat brengt ons naadloos bij **de VUB en de wetenschap**.

Vorig jaar kon ik hier met trots aankondigen dat Walter Van Doninck vicevoorzitter van het CERN was geworden;

het CERN in Genève waar 's werelds krachtigste deeltjesversneller staat.

En nu kan ik met evenveel trots zeggen dat prof. Jorgen D'Hondt zopas verkozen is tot nieuwe voorzitter van het CMS-experiment van het CERN.

Het gaat om het experiment dat het Brout-Englert-Higgs deeltje heeft ontdekt. Het is dus nog maar een kleine stap van Jorgen D'Hondt naar François Englert, die zoals iedereen weet samen met Peter Higgs de Nobelprijs Fysica kreeg.

Naar aanleiding van die Nobelprijs aan onze briljante ULB-collega heb ik me op de jongste Verhaegenherdenking laten ontvallen, dat hiermee het bewijs is geleverd dat het heelal is ontstaan in Brussel.

In elk geval: de VUB blijft inzetten op Fysica en op wetenschappen, en zopas hebben we een gloednieuw studentenlabo Fysica kunnen openen. Het nieuwe studentenlabo is uitgerust met *state-of-the-art*-apparatuur, waarbij onder meer sensoren meetresultaten meteen doorgeven en digitaal beschikbaar maken voor de studenten.

Ik ben ervan overtuigd dat de onderzoekers van morgen hier de smaak te pakken zullen krijgen.

En wie weet ligt hier de basis van een toekomstige Nobelprijs...

Nog een mijlpaal van 2013 is de uitbreiding van de VUB in Gooik, parel van het Pajottenland.

Op vrijdag 4 oktober hebben we er het gloednieuwe lichtlab van de onderzoeksgroep B-Phot van prof. Hugo Thienpont geopend.

B-Phot doet onderzoek naar nieuwe lichttoepassingen als lasers en LED's en beschikt nu over een ultramodern uitgerust laboratorium in een landelijke, maar vooral trilvrije omgeving.

De zeer verfijnde apparatuur reageert immers bij de minste of geringste trilling en is ook bijzonder gevoelig voor fijn stof.

Het was de eerste keer dat we erin geslaagd zijn Vlaams minister-president Peeters de VUB te laten bezoeken, hij was aangenaam verrast

over onze universiteit en hij heeft in Gooik plechtig beloofd nog eens terug te komen, maar dan naar een plaats waar de VUB wél trilt.

Om succesvol te zijn, heb je – zoals prof. Thienpont zal beamen - een mix nodig van kwaliteit, kennis en een ondernemende attitude.

Die mix heeft vorig jaar aan de VUB alvast tot een wonderbaarlijke oogst aan internationale onderzoeksmiddelen geleid.

De VUB heeft immers een recordbedrag aan Europese onderzoeksmiddelen binnengehaald.

Het meest in het oog springend zijn de grants van de *European Research Council*, de ERC-grants.

Het doel is om wetenschappelijke topkwaliteit in Europa te stimuleren door de allerbeste, creatiefste onderzoekers te ondersteunen.

Zo kreeg Peter Schelkens twee miljoen euro voor zijn onderzoek naar holografische beeldvorming.

Onze jonge robotprofessor Bram Vanderborght kreeg een ERC-grant van 1,5 miljoen waarmee hij een nieuwe generatie aandrijvingen voor robots wil ontwikkelen, geïnspireerd door de werking van menselijke spieren.

Mathieu Vinken van de Faculteit GF kreeg een ERC-grant voor zijn onderzoek naar de cellulaire mechanismen die leverziektes veroorzaken.

Met het geld kan hij nu verder op zoek naar middelen voor de behandeling van acute en chronische leveraandoeningen.

En dan was er nog de ERC-Grant – als enige vrouw - voor Nathalie Vermeulen van onderzoeksgroep B-Phot.

En daarbovenop de prestigieuze Advanced Grant voor Johan Schoukens van onderzoeksgroep ELEC.

Hij krijgt 2,5 miljoen voor z'n onderzoek naar het modelleren van niet-lineaire systemen.

Maar ook naast de Europese ERC-grants – waar de VUB buitengewoon goed gescoord heeft - hebben onze onderzoekers schitterende resultaten behaald.

Alleen collega's, kan ik niet iedereen vermelden, want dan zou ik veel te lang aan de gang blijven, op een dag als deze met een receptie die wacht.

Maar dat komt omdat almaar meer VUB-onderzoekers van alle faculteiten voortdurend beurzen, prijzen en awards binnenhalen, en dat geldt ook voor onze studenten.

Mijn dank en waardering voor iedereen die zich op deze manier heeft kunnen onderscheiden.

De VUB en haar financiering, daar wil ik u ook iets over zeggen.

Want collega's, de VUB doet het, ondanks de zware besparingen die ons vanuit de regering worden opgelegd, toch zeer goed.

Ons aandeel in de financiering van de universiteiten bedraagt 13.5 % en ligt daarmee hoger dan ons feitelijke aandeel in onderwijs en in onderzoek. Onze investeringsmiddelen liggen 5 % boven het gemiddelde in Vlaanderen. Bovendien zijn we er in geslaagd om zowel in de BOF-financiering als in de IOF-financiering als gevolg van het gegarandeerd minimum onze middelen fors te doen stijgen.

Maar ook de subsidiëring van Br(ik zorgt ervoor dat we niet mogen klagen. En last but not least :

tengevolge van de extra Brussel-financiering is heel Vlaanderen jaloers op onze situatie.

Gezond financieel beheer is en blijft een topprioriteit van het ASP 2. En tot hertoe zijn we daarin alvast uitstekend geslaagd.

Dit neemt niet weg dat we blijven ijveren om nog in 2014 met enkele prangende dossiers te landen,

ik denk daarbij aan de subsidiëring van de renovatie van ons zwembad, ik denk aan de nog altijd niet opgeloste ongelijkheid met betrekking tot de mobiliteitstoelage van de Vlaamse regering.

De VUB, omdat ze in het Brussels en niet in het Vlaams gewest ligt, loopt hier jaarlijks 1,8 miljoen mis.

En dan zijn er nog de extra uitgaven waar alleen de vrije instellingen – wij en de KUL – plots mee worden geconfronteerd.

Het gaat om 1,7 miljoen in 2014, we vragen daar compenserende maatregelen voor via het zogenaamde art. 41 van het onderwijsdecreet. Ik had gehoopt hiervoor groen licht te verkrijgen op de laatste zitting van het jaar van de VR op 31/12 II om aldus de vervangingsstop m.b.t. het ATP te kunnen opheffen, quod non. Maar ik blijf optimistisch en hoop dat binnen 2 maanden ook de kaap van art. 41 zal zijn genomen ...

Maar laten we daar vandaag niet van wakker liggen, want de boodschap blijft dat we financieel gezond zijn, en ik denk dat dit in tijden van crisis en besparingen een hele geruststelling is.

Collega's,

In één adem met onze financiering, wil ik het graag nog even hebben over onze netwerking.

Ik heb dat altijd uitermate belangrijk gevonden, omdat je zonder een sterk, gevarieerd en dynamisch netwerk nergens staat.

Ik ben dan ook blij dat 22 topmensen uit de industrie, uit het bedrijfsleven, uit toonaangevende organisaties en uit de wereld van de politiek en het beleid aanvaard hebben om Fellow VUB te worden.

Ze voegen zich daarmee bij de vijf Solvay Fellows VUB van 2012. De Fellows engageren zich telkens voor een periode van drie jaar om de brug te slaan tussen Academia en Society.

En, ook ontzettend belangrijk vind ik, is dat we de VUB Foundation hebben opgericht.

Voortaan hebben we eindelijk een professioneel ondersteunde dienst om aan fundraising te doen, legaten te begeleiden, maar ook om bijvoorbeeld financiering aan te trekken voor nieuwe leerstoelen en andere initiatieven.

Ik heb altijd gezegd en ik blijf dat zeggen: als we echt vrij willen zijn, mogen we niet van de overheid alleen afhankelijk zijn, maar moeten we ook elders geld zoeken.

Maar hiervoor moeten we de krachten bundelen.

Ik ben dan ook blij dat het wetenschappelijk steunfonds een onderdeel wordt van de VUB Foundation.

Het steunfonds maakt ons alvast meer dan 700.000 eur over. Maar hiervoor moet eerst nog een handtekening geplaatst worden.

Mag ik daarom prof. Sylvain Loccufier en prof. Franz Bingen, de bezielers van dit Steunfonds op het podium vragen om de overeenkomst definitief te ondertekenen.

ONDERTEKENING OVEREENKOMST STEUNFONDS

Beste collega's,

2013 was een goed jaar. We staan sterker in de wereld, de kwaliteit van ons onderwijs is uitstekend, de tevredenheid bij de studenten is groot, we presteerden sterk als wetenschappelijke instelling en ook op het vlak van onze financiën en van ons netwerk.

Op alle vlakken hebben we grote stappen vooruit gezet.

Het laatste stukje van het vierluik is de **VUB en Brussel**.

Brussel was niet voor niets het thema van onze jongste Academische openingszitting.

Het was immers nodig om de Brusselse beleidsmakers te doen inzien dat ze de hoofdstad meer moeten gaan promoten als een stad van kennis en onderzoek. Want nergens anders in ons land vind je zo een concentratie aan studenten, professoren, onderzoekers, niet alleen binnen, maar ook buiten de universiteit. Ik ga al die cijfers en argumenten niet herhalen, want ik denk wel dat de boodschap is aangekomen.

Wij engageren ons 100 % voor Brussel, maar omgekeerd verwachten we dat het stadsgewest hetzelfde doet voor haar universiteiten en kennisinstellingen.

De relatie tussen town en gown komt ook uitgebreid aan bod tijdens de Calewaert-leerstoel, waarvan Eric Corijn leerstoelhouder is. Onder de noemer Brussel, wereldstad in wording vinden ook in 2014 nog colleges en debatten plaats, met als apotheose een slotdebat in april met alle politieke kopstukken over de prangende vraag: wie laat Brussel wel of niet los?

Brussel, collega's, dat zijn ook onze campussen.

We hebben er zelfs drie, want door de integratie van de Erasmushogeschool, is daar campus Kaai in Anderlecht bijgekomen waar onze Industriële Ingenieurs zitten, in afwachting weliswaar van een verhuizing naar Etterbeek over enkele jaren.

Onze campus hier, collega's, is destijds ontworpen met de rug naar de stad.

Ik heb gezegd dat dit voortaan omgekeerd moet zijn.

En ik ben dan ook blij dat we in 2013 het ambitieuze project XY aan de buitenwereld hebben kunnen voorstellen, een prachtig nieuwbouwcomplex met 650 studentenkamers en extra ruimte voor onderwijs, onderzoek, administratie én voor de dienst cultuur.

Het ontwerp zal er eind 2016 staan en moet een open, groene toegang tot de campus vormen.

Naar de stad gericht.

Ook ons jongste gebouw de U-Residence is nadrukkelijk naar de stad gericht.

U-Residence is geen makkelijke bevalling geweest – het is een publiek-private samenwerking en bovendien veel in één: een congresruimte, een topsportlabo, 65 studentenkamers en 32 hotelkamers.

Na de misschien wat voortijdige opening in oktober, is het niet meteen op volle toeren beginnen draaien en collega's vroegen zich af hoe het nu zat ?!

Wel, hier vandaag wil ik u graag U-Residence laten zien, zoals ik het enkele weken geleden liet zien aan de kabinetschef van minister Muyters, die ook zag dat het goed was.

FILMPJE U-RESIDENCE 2'45"

Op vrijdag 17 januari, dat is dus volgende week vrijdag, kan iedereen die dat wil U-Residence bezoeken tijdens de middag, tussen twaalf en twee. Ik raad het iedereen aan, en ik hoop ook dat VUB-gemeenschap maximaal gebruik zal maken van deze nieuwe prachtige infrastructuur.

Collega's,

Om te eindigen wil ik jullie graag vier kernwoorden voor 2014 meegeven: ambitie, vertrouwen, een ondernemende attitude en ten slotte liefde voor studenten.

Wat moet onze ambitie zijn?

We moeten niet de ambitie hebben om de marktleider te worden, zelfs niet om even groot te worden als Leuven, Gent of zelfs Antwerpen.

Wel moeten we de ambitie hebben om uit te blinken als een kwaliteitsvolle, innovatieve en eigenzinnige universiteit.

Collectieve ambitie en individuele motivatie moeten hand in hand gaan.

Ambitie dus, aangevuld met vertrouwen.

Weet u, voor ik rector werd, waren er nogal wat collega's aan de VUB die het hoofd lieten hangen.

Ze hadden het gevoel dat de universiteit een aflopende zaak was en dat er een fusie met de universiteit van Gent zat aan te komen.

Collega's kwamen naar me toe met telkens dezelfde verzuchting:

We mogen dit niet laten gebeuren, er moet een nieuw elan komen, zodat we als VUB'ers weer vertrouwen kunnen hebben, vertrouwen in onszelf, in onze universiteit en in haar project.

Want de kwaliteit was er ontegensprekelijk, alleen zagen we dat soms zelf niet meer.

De troeven van een wereldstad in wording lagen voor het grijpen, alleen: over Brussel klaagden we liever dan dat we die kansen grepen.

We hadden – en hebben - alumni met namen als een klok, alleen hoorden ze niet veel van ons.

Maar intussen zijn we meer dan vijf jaar verder en als er iets is waar ik als rector op hoop,

dan is het dat jullie opnieuw trots zijn geworden op onze VUB.

Dat we overtuigd zijn dat we opnieuw vastberaden een duidelijke koers aan het varen zijn.

Laten we dat hervonden vertrouwen ook in 2014 koesteren.

En laten we met vertrouwen de grootste uitdaging aanpakken die ons dit en volgend jaren te wachten staat: de instellingsreview.

De Vlaamse overheid wil immers dat wij universiteiten voortaan kunnen aantonen dat we efficiënt omspringen met de verstrekte middelen.

En daarom is de zogenaamde instellingsreview in het leven geroepen, een verplichte externe doorlichting van de universiteiten.

Wij hebben alvast tijdig geanticipeerd door een nieuwe beheerstructuur voor de universiteit uit te tekenen, en ook door nadrukkelijk in ons strategisch plan – als belangrijke prioriteit - op te nemen dat we een efficiënte, slagkrachtige en goedbestuurde organisatie willen zijn.

Collega's,

Ik heb het gehad over ambitie, ik heb het gehad over vertrouwen, laten we die ambitie en dat vertrouwen combineren met een ondernemende attitude.

Personeelsleden, studenten, ja ook alumni moeten zich dus niet de vraag stellen: wat zal de VUB voor mij doen, maar wel: wat kan ik voor de VUB doen?

En bovenal, collega's, moeten we ook in 2014 dicht bij de student blijven staan. Bij ons is en blijft de student een VIP. Daar zijn wij de absolute marktleider in ...

Samengevat roep ik op om van 2014 het jaar te maken van
ambitie
vertrouwen
ondernemerschap
liefde voor de student.

Graag eindig ik met een citaat van George Bernard Shaw, dat ons in het nieuwe jaar kan inspireren:

"Some men see things as they are and say "why?". I dream things that never were and say "why not ?"

Dank voor uw talrijke inspanningen in 2013 en het allerbeste voor 2014 ...

Paul De Knop
6 januari 2014